

בענין לקיחת תרופות שיש בהם חמץ

פ' תזריע תקע"ט

- 1# **שׁוֹׁע אוֹׁח תסו: א** - לא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו, מפני שהן מחמיצות, שהרוק מחמיץ.
- 2# **משנה ברורה שם ס"ק ב** - ואפילו אכילה ושתייה גמורה של חמץ נמי מותר לרפואתו כיון שיש בו סכנה
- 3# **שער הציון שם ס"ק ו** - ובאין בו סכנה אסור באכילת חמץ אפילו משהו דקיי"ל חצי שיעור אסור מן התורה
- 4# **דברים יד: כא** - לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתנגנה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו
- 5# **מס' עבודה זרה סז:** - תניא: (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך - כל הראויה לגר קרויה נבילה, שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה.
- 6# **מס' פסחים כא:** - אמר רבא חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אפילו לאחר זמנו
- 7# **רש"י שם** - כגון שחרכו באור יפה קודם זמנו שבטל טעמו ומראיתו
- 8# **תוספות שם ד"ה חרכו** - חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אף לאחר זמנו - וכגון שנפסל מלאכול לכלב דבענין אחר לא הוי שרי, דומיא דפת שעיפשה בפ"ק (טו):
- 9# **שׁוֹׁע אוֹׁח תמב: ב** - הפת עצמה שעיפשה ונפסלה מלאכול הכלב...אינו חייב לבער.
- 10# **מגן אברהם שם ס"ק יד** - שאינו ראוי לכלב - אע"ג דבשאר איסורים כל שאינו ראוי לאכילת אדם מותר שאני חמץ דאפי' אינו ראוי לאכילת אדם ראוי לחמץ בו עיסות אחרים (הר"ן)
- 11# **חדושי הר"ן פסחים כא:** - ודאמרין מותר בהנאתו בדין הוא דאפילו באכילה נמי שרי כיון שיצא מתורת פת קודם שיחול עליו איסור חמץ, אלא לפי שאין דרך אכילה בלחם חרוך נקט לישנא דמותר בהנאתו דאפילו אכיל ליה לאו אכילה היא אלא דמתהני מיניה:
- 12# **מאירי פסחים כא.** - והוא הדין שבאכילה מותר שאף אכילתו אינה אכילה אחר שיצא מתורת אוכל שאין שום איסור חל עליו הואיל ועפרא בעלמא הוא
- 13# **רא"ש מס' פסחים פרק ב** - יש שרוצים לומר לאו דוקא הנאה דהוא הדין נמי אכילה דעפרא בעלמא הוא. ולא מסתבר דאע"פ דבטלה דעת האוכל אצל כל אדם מ"מ כיון דאיהו קאכיל ליה אסור.
- 14# **משנה ברורה סימן תמב ס"ק מג** - מותר לקיימו בפסח - וה"ה דמותר בהנאה אבל באכילה אסור מדרבנן עד אחר הפסח ואע"ג דאכילה שאינה ראויה היא דהא נפסל לכל מ"מ כיון שהוא רוצה לאכול אסור דהא אחשביה ודוקא בזה דאחשביה אבל אם נפל ממילא חמץ זה שנפסל מאכילת כלב לתוך המאכל אפילו רק ברובו אין לאסור לאכול אותו המאכל דהא חמץ זה הוא כעפרא בעלמא.
- 15# **יד אברהם יו"ד פד: יז** - ...וא"כ הכא נמי אי לאו לרפואה ודאי אין להתיר שרץ שרוף באכילה אף שנפסד מאוכל אדם משום דאמרין מדאכליה אחשביה רק כשאכלו לרפואה מותר דלא שייך לומר מדאכליה אחשביה, דהא חליו מוכיח עליו שאינו אוכלו רק משום רפואה
- 16# **שׁוֹׁת אגרות משה חלק או"ח ב סימן צב** - מע"כ ידידי אהובי הרה"ג מוהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א. ובדבר הרפואה שאתה צריך ליקח גם בפסח ואתה חושש אולי יש שם איזה חשש חמץ הנה

מכיון שהוא לרפאות הניתוח שעשו באבר פנימי פשוט שצריך ליקח אף אם היה ודאי חמץ ובעצם אף בלא סכנה אין חשש דכבר נבטל קודם הפסח משם אוכל, ואחשביה לא שייך בדבר שלוקח לרפואה דאף דברים מרים ומאוסים נוטלין לרפואה. ולכן אין לך מה לחשוש ותקח הרפואה כפי שאמר לך הרופא והשיי"ת יתן שיהיה זה לרפואה.

#17 חזון איש או"ח קט"ז: ח - טבלאות רפואה שמעורב בהן קמח וכו' אם הן מעורבין בדברים שאינם ראויין לאכילת אדם אין בהם משום חמץ כדין נפסל מאכילת אדם, כיון דאי אפשר להפריד הקמח וגם אינו ראוי לחמע בו, מותר לבולעו בפסח לרפואה, ואף למאי דמשמע מאחרונים ז"ל דלאכול לכתחילה אסור אפילו חמץ שנפסל מאכילת כלב, מ"מ ע"י תערובת שאר דברים מותר דלא שייך כאן אחשביה דדעתו על הסמים

<p>#18 הגדת מנחת אשר עמ' שמח</p> <p>אם נבגה בסוגי הסירופ וכדורי מציעה ולעיסה וכדו' וכן בהרבה תרופות הומופטיות הממותקים כדי שיהיה ערבים לחיך לכאורה לא פקע איסור מהן ובאיסורן עומדים לפי המבואר, אך החזו"א באו"ח סי' קט"ז</p>	<p>אות ח' נטה לומר דאם עצם האיסור נפסל מאכילה אלא שממתקים את התרופה להכשירו לאכילה עדיין הוי בכלל נפסל מאכילה ומותר ע"ש וצ"ע למעשה.</p>
---	---

#19 ספר שאגת אריה סימן עה - ..ומסתברא לי דאוכלין ומשקין שאינן ראויין, אפילו לרפואה אסור דכיון דאכלן אחשבינהו, וכה"ג כ' הרא"ש בר"פ כל שעה...הרי אע"ג דנפסל מאכילת כלב ועפרא בעלמא הוא, אפ"ה אסור וה"נ, גבי יוה"כ אמרינן הכי

<p>#20 הגדת מנחת אשר עמ' שמט</p> <p>ואף שכתב השאג"א בסי' ע"ד דאף באוכל לשם רפואה שייך אחשביה לאסור את הנפסל לאכילה, ומתוך הנחה זו תמה על הטור שבסי' תמ"ב הביא את דברי הרא"ש ובסי' תרי"ב כתב דחשיב"ס האוכל אוכל שאינו ראוי לאכילה אינו עובר באיסור, באמת נראה לי שבקושי על הטור</p>	<p>בהנחה פשוטה זו, דבאוכל לשם רפואה באמת ליכא אחשביה מסא"כ באוכל לשם הנאת אכילה ולק"מ, אך מ"מ אף השאג"א לא מיירי באוכל תרופות שמעצם טבעם וענינם אינם אוכל ואין בהם הנאה, אלא באוכל אוכלים כדי לפקח נפשו ולהשביע רעבונו ככל סי' תרי"ב ובזה מסתבר טפי לומר אחשביה מבתרופות, וכ"ז פשוט מאוד.</p>
---	---

#21 מס' פסחים כד: - אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן. למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי: למעוטי שאם אכל חלב חי, שפטור. איכא דאמרי, אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן. למעוטי מאי אמר רב שימי בר אשי: למעוטי שאם הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו, שהוא פטור. וכל שכן אוכל חלב חי שהוא פטור.

#22 רש"י שם - אלא דרך אכילתן - אלא אם כן אכלן דרך אכילתן. איכא דאמרי - הא דר' אבהו - אהנאה איתמר, ואהנך דאסירי בהנאה. חלב - אין דרך הנאתו אלא בהבערה ולמשוח עורות, ולא לרפואה וכל שכן אוכל חלב חי.

#23 רמב"ם הל' יסודי התורה ה: ח - במה דברים אמורים שאין מתרפאין בשאר איסורים אלא במקום סכנה, בזמן שהן דרך הנאתן כגון שמאכילין את החולה שקצים ורמשים או חמץ בפסח או שמאכילין אותו ביוה"כ, אבל שלא דרך הנאתן כגון שעושין לו רטיה או מלוגמא מחמץ או מערלה, או שמשקין אותו דברים שיש בהן מר מעורב עם אסורי מאכל שהרי אין בהן הנאה לחיך הרי זה מותר ואפילו שלא במקום סכנה,

חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב שהן אסורים אפילו שלא דרך הנאתן, לפיכך אין מתרפאין מהן אפילו שלא דרך הנאתן אלא במקום סכנה.

#24 שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן יז - לקיחת תרופות חמץ בפסח מתוך תשובה להגאון מוה"ר חיים פנחס שיינברג שליט"א. לכאורה יש לדון כיון דנקטינן שגם בליעה ללא שום לעיסה חשיב כדרך אכילה, אי"כ בנד"ד שעושין בתחלה את העיסה שהיא חמץ נוקשה אך ורק לדבק בה את התרופה וגם להחליק ולהמתיק בכך קצת את המרירות להקל על החולים להכניס את הגלולה לתוך הפה ולבלוע, וכיון שכן אפשר דהרי זה חשיב כחמץ שעומד למאכל עבור חולים מפני שהם צריכים לכך בגלל התרופה שמעורבת בה... אך אעפ"כ נראה דדוקא באוכל גמור שרגילים ללעוס ולאכול רק אז אמרינן שגם בליעה חשיב כדרך אכילה, משא"כ בדבר דלא חזי כלל לאכילה ועומד רק לבלוע וגם רק לחולים כמו גלולות דנד"ד, שפיר חשיב לכו"ע שלא כדרך אכילה ושרי לחולה שאב"ס...

#25 שו"ע יו"ד קנה: ג - בשאר איסורים מתרפאים במקום סכנה, אפי" דרך הנאתן. ושלא במקום סכנה, כדרך הנאתן אסור; שלא כדרך הנאתן, מותר, חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב שאסורים אפילו שלא כדרך הנאתן אלא במקום סכנה. הגה: ועיין לעיל סימן קכ"ג. י"א דכל איסורי הנאה מדרבנן מותר להתרפאות בהן אפילו חולה שאין בו סכנה.

#26 שו"ך שם ס"ק יז - יד מותר להתרפאות כו' - ובלבד שלא יאכל וישתה האיסור, שם, וכ"כ הרב בסמוך והיינו דוקא כדרך אכילתן אבל שלא כדרך אכילתן כ' המרדכי ואגודה ר"פ כ"ש בשם ראבי"ה דמותר

#27 שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן יז - ג) לא ברור אצלי מהו הגדר של חולה לענין נד"ד שהרי מצינן דאסרי רבנן רפואה בשבת ולא התירו אלא לחולה שאב"ס שנפל למשכב או כאיב לי טובא אבל לא עבור כאב ראש רגיל או כדור שינה וכדומה, וא"כ אפשר שגם בנד"ד לא שרי אלא בחולים כאלה, אך גם אפשר דשאני שבת שעיקר איסור רפואה הוא עבור חולה ולכן אמרינן שרק בכה"ג הוא דשרי, משא"כ בנד"ד הרי יש גם שכתבו בדעת התוס' שמותר אפי' לבריא, וא"כ אפשר דבכל ענין של חולי קצת שרי וצ"ע.

#28 נשמת אברהם ס' תסו - וכן פסק הגר"ע יוסף שליט"א שמותר לחולה שאין בו סכנה בטבילות וגלולות אע"פ שיש לחשוש בהן לתערובת חמץ ובלבד שלא יהיה בהן הנאה לחיך. וכל זה הוא ממשיך בחולה שחלה כל גופו אבל אם הוא מיחוש בעלמא אין להתיר. אולם אם לא ידוע בבירור שיש חמץ מעורב בכדור, אז יש לסמוך האידנא על זה שרוב רובם של תרופות אינם מעורבים עם חמץ ואם כן מותר גם לחולה כזה.

#29 שו"ת מנחת שלמה א: יז - ב) יש הרבה תרופות דאף שסם התרופה מר מעט מ"מ אפשר דלא חשיב כאינו ראוי למאכל אדם מפני זה שאנחנו מפונקים, שהרי משקה שאינה ראויה לשתיית אדם אינה מקבלת טומאה וגם אינו מכשיר, ואפי"ה תנן ופסק כן הרמב"ם בפ"י מטו"א ה"ב שהיוצא מן האוזן ומן החוטם ומי רגלים של בני אדם בין גדולים ובין קטנים חשיבי משקין והרי הם תולדת המים, ויש עוד דוגמאות לכך, ולכן אפשר שצריכים לבדוק היטב כל סוג לדעת אם זה חשיב כעירב בו דברים מרים הפוסלים מאכילת אדם.

#30 שו"ת שואל ומשיב מהדורה א ח"א סימן קמא - ...אמנם מה שרמזו לסימן קל"ד שם מבואר דכל שפוגם הטעם שרי וה"ה כאן זה פוגם הטעם אך גם זה לא ידעתי דבשלמא כשרוצה להנות בו ע"י שאוכל ושותה שייך לפגם אבל מה שנהנה מן האור מה בכך שהוא לפגם מ"מ הוא נהנה מהאור וז"ב לפענ"ד

#31 שו"ת ציץ אליעזר חלק י סימן כה - ובהיות כן בתרופות וכמוסות כאלה שמעורבין בדברים שאינן ראויין לאכילת אדם כנ"ל בחזו"א יש שפיר להתיר לבולען בפסח לרפואה וכנ"ל, ורק משום ישראל קדושים הם יש לחזר לכתחילה אחרי כל הדרכים שלא יהא בהם כל תערובות חמץ שהן. ומכש"כ שאין כל מקום לחומרא כשעשויים מקטניות. ורק צריך לדקדק שיהיו עשויים מערב פסח

Chicago Rabbinical Council

2701 West Howard Street
Chicago, IL 60645
(773) 465-3900
www.crcweb.org

Rabbi Sholem Y. Fishbane
Kashruth Administrator

פסח תשע"ח / Pesach 2018

MEDICINES, COSMETICS & TOILETRIES FOR PESACH

MEDICINES

FOR LAWS OF TAKING MEDICINE ON *SHABBOS* AND *YOM TOV*,
PLEASE CONSULT YOUR RABBI

- All pill medication – with or without *chametz* – that one swallows is permitted. [Candy-coated pills are an exception to this rule, but they are quite uncommon.] Vitamins and food supplements do not necessarily fall into this category, and each person should consult with their Rabbi.
- Liquid and chewable medications that may contain *chametz* should only be used under the direction of a doctor and Rabbi, who will judge the severity of the illness, the likelihood that the medicine contains *chametz*, and the possibility of substituting a swallowable pill.

Important: Do not discontinue use of liquid, chewable or any other medicine without consulting with your doctor and Rabbi.

- Liquid and chewable medications that contain *kitnios* may be consumed by someone who is ill. An otherwise healthy person, who would like to consume a liquid or chewable medicine to relieve a minor discomfort, should only do so if the product is known to be free of *kitnios*.

COSMETICS & TOILETRIES

- All varieties of blush, body soap, conditioners, creams, eye shadow, eyeliner, foundations, ink, lotions, mascara, nail polish, ointments, paint, shampoo, and stick deodorant are permitted for use on *Pesach* – regardless of the ingredients contained within them.
- Many varieties of cologne, liquid deodorants, hairspray, mousse, perfume, shaving lotion, and wipes contain denatured alcohol, and therefore should only be used on *Pesach* if they do not contain alcohol or the alcohol is known to be free of *chametz*. Such products manufactured in the United States may be used, regardless of whether the ingredient list includes denatured alcohol.
- Lipstick, mouthwash and toothpaste which contain *chametz* should not be used.

Rabbi Gedalia Dov Schwartz
Rosh Beis Din, Chicago Rabbinical Council

Rabbi Yona Reiss
Av Beis Din, Chicago Rabbinical Council

Rabbi Dovid Zucker
Rosh Kollel, Chicago Community Kollel

Rabbi Shmuel Fuerst
Dayan, Agudath Israel of Illinois

Rabbi Chaim T. Goldzweig
Rav, Congregation Tifereth Moshe